

Pravni informacioni sistemi

Pravni sistem Republike Srbije

- ▶ **Pravni sistem** predstavlja sistem kodifikovanih odnosno pisanih pravnih normi.
- ▶ Pravni sistem RS čine Ustav RS donet **2006.** godine kao najviši i najvažniji pravni akt kao i čitav sistem zakona koji regulišu sve oblasti društvenog života u RS.
- ▶ Pravni sistem RS pripada kontinentalno-evropskom pravnom sistemu.

Informacioni sistem

- **Informacioni sistem** je sistem u kojem se veze između podataka i veze sistema sa okolinom ostvaruju razmenom informacija.
- **Osnovni zadatak** informacionog sistema je prikupljanje, obrada, arhiviranje i diseminacija informacija.
- **Cilj** informacionog sistema je obrada prikupljenih podataka u informacije radi njihove transformacije u znanje za specifičnu (poslovnu) namenu.
- *Informacioni sistem* u najopštijem smislu je svaki sistem razvijen u cilju kreiranja, sakupljanja, cuvanja, prenosa, obrade i interpretacije informacije.
- *Informacijom* se ovde smatra znanje ili dopuna znanja, a predstavlja se podacima.
- *Informacioni sistemi* se mogu bazirati i samo na pisanoj i usmenoj komunikaciji, ali je verovatnije da će zahtevati upotrebu racunara za upravljanje sakupljanjem, cuvanjem, obradom i distribucijom informacija.

Primer

- ▶ Ako bi se telefonski imenik sastojao od slučajnog izvora imena, adresa, i telefonskih brojeva bez određenog redosleda i bez logičke povezanosti između imena adresa i brojeva telefona on bi bio bez koristi.
- ▶ Dakle, bez obzira što sadrži sve podatke ovakav imenik je informaciono bezvredan.
- ▶ Međutim ako povežemo svaki telefonski broj sa imenom i adresom odgovarajućeg pretplatnika, dobili smo informaciju. Ako još alfabetski uredimo informacije o pretplatnicima obezbedili smo vrlo efikasan pristup svakoj informaciji.
- ▶ U predhodnom primeru videli smo jednostavnu ilustraciju kompleksnosti pravnog informacionog sistema.
- ▶ Naime, najpre treba odrediti nekoliko stvari koje su to informacije koje treba da dobijemo, zatim koji su podaci oni koji su nam potrebni i u kom redosledu ih generisati.
- ▶ Zatim, kako doći do podataka, kako ih generisati i kako ih obraditi da bismo dobili željeni rezultat kako bi ta informacija bila na raspolaganju onima kojima je potrebna.

Pravni informacioni sistemi

- ▶ Pravo treba razlikovati kao sistem pravnih informacija od pravnog informacionog sistema.
- ▶ **Pravni informacioni** sistem može se razmatrati kao oblik sistema za automatsku obradu podataka koji služi za sakupljanje, analizu, sistematizaciju, pronalaženje i raspolaganje informacijama u oblasti prava.
- ▶ Informacije se najčešće odnose na pravne propise, rezultate pravne prakse i stavove pravne literature.
- ▶ **Zadatak** pravnog informacionog sistema jeste da u svakom trenutku obezbedi dostupnost potrebnih informacija koji će služiti za donošenje pravne odluke.

Pravni informacijski sistem

- ▶ **Izvori** pravnih informacija jesu i sami izvori prava, ustav, zakoni, podzakonski akti...
- ▶ Kada su u pitanju stavovi pravne doktrine, objedinjeni mnogim knjigama i monografijama, rasprava preko kojih se pravnici upoznaju sa aktuelnim stanjem u pravnoj nauci ovi izvori se jako teško pronalaze pogotovo ukoliko nema potrebnih kataloga. Ako ih ima oni su jako često fragmentisani i selektivni jer ih sastavljaju časopisi koji imaju različit stepen kvalifikacija. A još je teže upoznati se sa stavovima i mišljenjima koji su izloženi u referatima, na skupovima, kongresima.
- ▶ U ovakvim uslovima jako je teško otkriti relevantnu pravnu informaciju. Nije dovoljno da se samo prikupe dokumenti u kojima se nalaze pravne informacije, treba ih u datom momentu i pronaći.

Pravni informacijski sistemi

- Razne tehnike pronalaska treba da reše ova pitanja i da korisniku omoguće efikasno pronalaženje pravnog dokumenta. Zbog toga se pored tradicionalnih metoda kao što su kartoteke, biblioteke na području prava uvode novi načini rada i postupci koji za osnovu imaju kompjuterski informacijski sistem.
- Prilikom traženja informacija pravnik se često susreće sa brojnim teškoćama kao što su manje ili veće izmene zakona i drugih propisa, nejasnoće prilikom izričitog ili prećutnog ukidanja zakona tu je i nesigurnost uzrokovana praksom prečišćavanja teksta i ispravka od većeg značaja, teškoće oko tumačenja običaja kada zakon izričito na njih upućuje.

Pravni informacijski sistemi

- **Informacionu osnovu pravnog informacionog sistema** čini skup pravnih podataka koji se odnose bilo na ceo bilo pravni sistem, bilo na određeno pravno područje.
- Skup pravnih podataka unosi se u centralnu memoriju elektronskih jedinica za automatsku obradu podataka.
- U oblasti prava kao sadržina informacione osnove javljaju se
 1. Pravne norme
 2. Odluke sudova i drugih organa
 3. Pravna literatura
- Ceo skup pravnih informacija sastavljen od pravnih normi, zakonodavstva i pravnih akata je učitao u memoriju kompjutera.
- Za uspešno odvijanje svih aktivnosti: prikupljanja, obrade, izgrađen sistem treba da bude sinteza četiri elementarna podsistema:
 1. Hardver
 2. Softver
 3. Kadrovi
 4. Organizacije

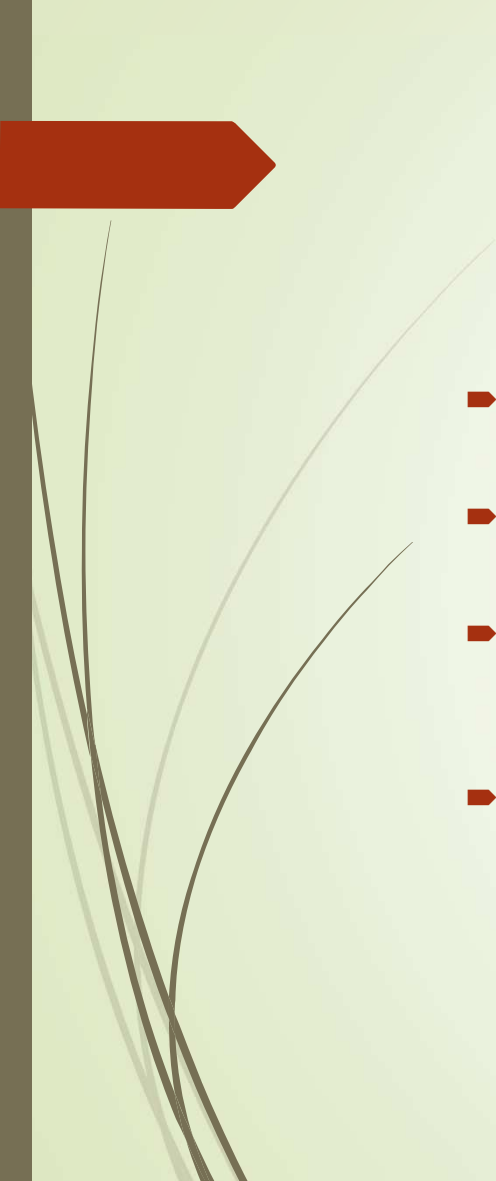
-
- ▶ **Hardver** - predstavlja materijalnu osnovu IS gde ubrajamo elektronski racunar, ulazno-izlazne uredaje, uredaje za prenos podataka na daljinu i ostalu opremu neophodnu za obradu podataka.
 - ▶ **Softver** - obuhvata nematerijalne elemente IS: programe, rutine, procedure, organizaciju, obradu podataka, i eksploataciju rezultata obrade podataka.
 - ▶ **Kadrovi** - su timovi strucnjaka organizatora elektricne obrade podataka, sistem analiticara, programera, operatora i korisnike IS.
 - ▶ **Organizacije** - obuhvata razlicite organizacijske postupke, metode i nacine pokazivanja ostalih podsistema, u skladnu, funkcionalnu i economicnu uslugu.

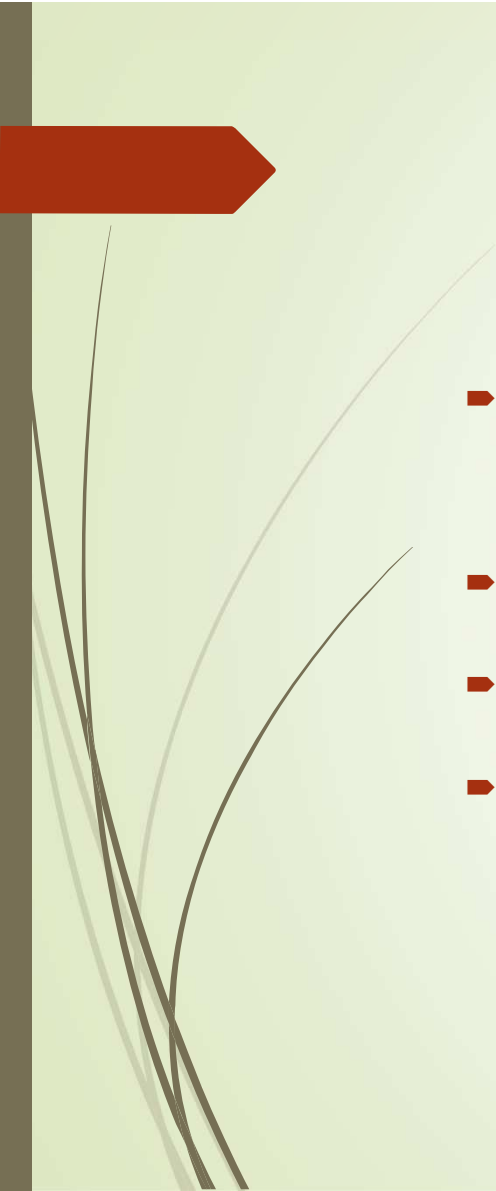

Vrste pravnih informacionih sistema

- ▶ Pojmovi i standardi teorije prava
- ▶ Odluke organa uprave
- ▶ Sadržina dokumenata u vezi tumačenja prava
- ▶ Norme koje regilišu različite društvene odnose od politike do ekonomije

-
- Sistem u kome se memorišu pravne informacije odnosno pravni dokumenti, mora svojim kapacitetima biti prikladan za potpuni obuhvat određenog pravnog područja.
 - Od izuzetne važnosti su: ažurnost, popunjavanje, uskladjivanje stanja sa razvojem aktuelnih situacija.
 - Kako je broj i obim pravnih informacija ogroman i kako ne bi bilo problema prilikom pretrage potrebno je u prvoj fazi izvršiti redukovanje najčešće u vidu rezimeaizvornog teksta.
 - Izrada baze pravnih podataka predstavlja sistemski popis publikacija sakupljenih na određenom mestu radi bržeg pronalaženja. Baza je bolja za brzo pronalaženje dokumenta.

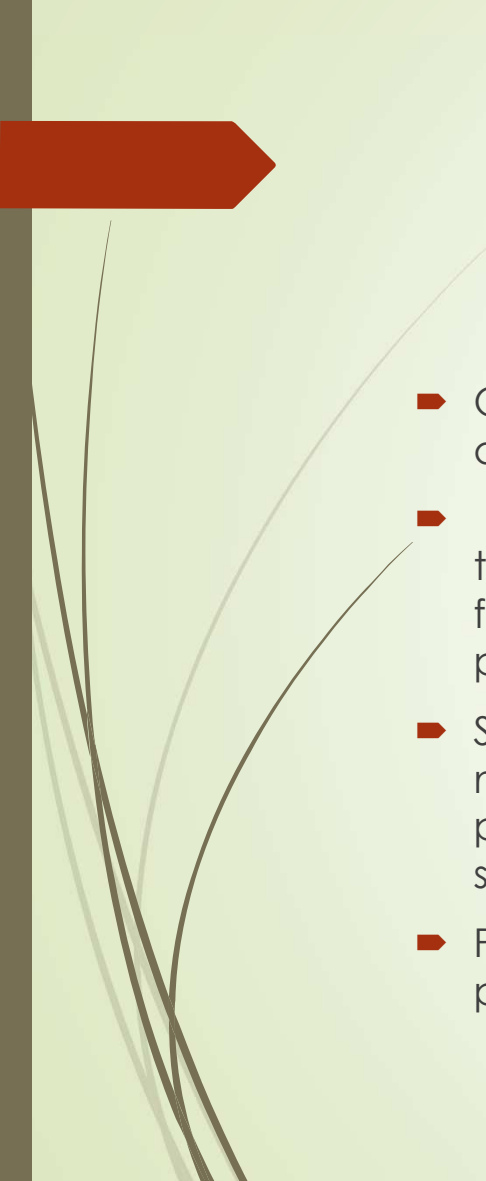
-
- Postoje sistemi po osnovu sematičke klasifikacije informacija koji po značenju reči i izraza vrše pretragu.
 - Određena reč igra ključnu ulogu u pretrazi pravnog dokumenta i zato se naziva ključna reč (deskriptor).
 - Svaki pravni dokument je predstavljen ključnim rečima koje su za taj dokument karakteristične. Sistem ključnih reči pokazao se pogodnim ne samo za predstavljanje već i za pretraživanje.
 - Pre unošenja dokumenata u memoriju izradjuje se tezarus, spisak ključnih reči koji za cilj imaju da pomognu korisniku u pretraživanju. Što je veće znanje stručnjaka to će biti bolji i tezarus. Broj reči koje se koriste sa ciljem da se opiše dokument može biti ogroman tao da je broj ključnih reči teoretski neograničen.

-
- Cilj postupka jeste da se korisniku olakša selekcija dokumenata, odnosno relevantnih informacija. Ključne reči svakog dokumenta upoređuju se sa onim koje su postavljene u zahtevu korisnika nakon čega se odgovarajući dokumenti postavljaju na ekran.
 - Uobičajna procedura pretraživanja pravnih dokumenata jeste da korisnik računara postavi pitanje.
 - Do sada je bilo uobičajno da se pristup podacima mogao ostvariti na licu mesta, dok je sada omogućen online pristup.
 - Na internetu postoji **više miliona prezentacija koje su namenjene pravnicima** a one sadrže 1. primarne izvore prava (zakone i odluke), 2. sekundane izvore prava (pravne časopise i druge publikacije 3. referentne izvore (biblioteke i pretraživače) 4. institucije (pravni fakultet, advokatska komora, lokalna samouprava...)

Prednosti kompjuterski orijentisanih pravnih sistema

- ▶ Računari danas mogu da obavljaju mnogo više zahteva nego pre, imaju ogromnu količinu memorije.
- ▶ Dokumenta se uvek mogu staviti na zahtev te se može imati pristup velikom broju pravnih dokumenata.
- ▶ Kompjuterski pravni informacioni sistem omogućuje šire obuhvatanje klasifikovanje i selekciju pravnih informacija i njihovo stalno ažuriranje.
- ▶ U memoriju se mogu smestiti i različite zbirke, arhive, kao i da se uspostavi veza sa drugim računarskim centrima u LAN mrežu

-
- Osnovni cilj pravnog informacionog sistema jeste unapređenje rada i aktivnosti na pravnom području.
 - Prilagođavanje pravnog poretka dinamici društvenih odnosa se gleda u tome što se u obzir uzimaju sve promene u društvenim odnosima, posebno faktori koji ukazuju na posojanje pravno relevantnih okolnosti, činjenica i pravnih posledica koje proizvode.
 - Sistematizacija pravnog poretka se ostvauje tako što se istražuju i utvrđuju međusobne veze između pravnih propisa i drugih izvora što doprinosi većoj preglednosti sa jedne strane kao i izjednačavanju pojmovnih i terminoloških sadržaja sa druge strane.
 - Pravna sigurnost se ostvaruje stvaranjem usklađenog i sistematizovanog pravnog poretka bez ikakvog odstupanja.

► Osnovni elementi informacionih sistema su:

1. **Hardver (oprema)**
2. **Software (programi)**
3. **Lifeware (kadrovi)**
4. **Orgware (organizacija)**
5. **Netware (mreža)**
6. **Comware (komunikacija)**

Kategorije informacionih sistema

- **Sistemi za obradu podataka** - vrše automatsku obradu velikog broja podataka, (npr. Kontrola inventara).
- **Upravljacki informacioni sistemi** - vrše automatsku analizu podataka i proizvode informacije koje služe za upravljanje poslom, (npr. mesecna analiza prodaje).
- **Sistemi za podršku odlucivanju** - vrše specijalne analize koje se ticu strateških problema odlucivanja u upravljanju, npr. dugorocno planiranje nabavke.

Vrste informacionih sistema

- **Osnovna podela:**

1. prirodne i
2. veštacke

- **Prema stepenu primene informacione tehnologije razlikujemo:**

1. centralizovane informacione sisteme
2. autonomne informacione sisteme i
3. distribuirane informacione sisteme

- **Na osnovu veze sistema sa okolinom:**

1. otvorene i
2. zatvorene

► **Na osnovu vrste ciljeva na:**

1. sisteme sa fiksnim ciljevima i
2. sisteme sa promenljivim ciljevima

► **Na osnovu postojanja povratne sprege:**

1. sistemi sa jakom unutrašnjom kontrolom i
2. sistemi sa slabom unutrašnjom kontrolom

► **Na osnovu navedena tri kriterijuma mogu se definisati i sledece cetiri vrste sistema:**

1. staticki
2. dinamicki
3. homeostaticki
4. kiberneticki

► **Prema sposobnosti povezivanja razlicitih podsistema razlikujemo:**

1. integrisane i
2. neintegrisane informacione sisteme

-
- Pravosuđe u Srbiji koristi razne nepovezane *IKT sisteme* za procesuiranje predmeta, upravljanje predmetima, upravljanje dokumentacijom i pružanje potrebnih informacija o upravljanju.
 - U raznim pravosudnim institucijama koristi se određeni broj podsistema. Ti podsistemi uključuju, između ostalog, odvojene registre predmeta, aplikacije za budžet i ljudske resurse i sisteme za arhiviranje.
 - Većina sudova koristi *AVP sistem*.

► **AVP sistem** koji funkcioniše u osnovnim i višim sudovima:

1. omogućava unos svih potrebnih osnovnih informacija o obradi predmeta koje su se ranije ručno unosile (na primer, datumi podnošenja, strane u sporu, sudije, istorijat i osnovne informacije o sudskim troškovima) i pojednostavljuje rad;
2. inkorporira sve funkcije osnovnih sudova od inicijalnog dostavljanja podnesaka do arhiviranja;
3. generalno odražava stvarne radne procese sudova (ne zahteva opsežna premošćavanja u svakodnevnom poslovanju);
4. koristi padajuće menije /programe validacije kad god je to moguće, unapređujući na taj način pouzdanost podataka;
5. omogućava pojedincima na najnižem odgovarajućem nivou unošenje podataka (umesto oslanjanja na sudije, na primer);
6. može da generiše obaveštenja, obrasce ili standardizovane naloge.

-
- Međutim, sudovi ne koriste ove funkcije ujednačeno. Na primer, postoji veliki broj standardizovanih obrazaca koje sistem generiše, ali ispitanici ukazuju na to da se ti obrasci ne koriste usled značajnih varijacija u praksi pojedinih sudija.
 - Pored toga, daktilografi nisu obučeni da koriste ove standardizovane obrasce. Umesto toga, veliki broj formulara se radi na Microsoft Word šablonima (templejtima) ili pisaćoj mašini.

Paragraf Lex

- ▶ **Paragraf Lex** je pravna baza koju čini veliki broj tematski (relacijski) povezanih dokumenata neophodnih za zakonito poslovanje, kako u pravnoj, tako i u finansijskoj sferi, kao i svim drugim sferama rada i poslovanja.
- ▶ Pravnu bazu (osim baze podataka) čini kompjuterski program koji se instalira na računar korisnika tako da korisnik u svakom momentu može da pristupi pravnoj bazi "Paragraf Lex", bez potrebe za internet konekcijom, i tako dolazi do dnevnih novosti u pravnom sistemu Republike Srbije, kao i do mnoštva bitnih informacija neophodnih za poslovanje u skladu sa zakonom.
- ▶ "Paragraf Lex" je koncipiran u vidu baze podataka iz pravne, ekonomske, finansijske, računovodstvene, poreske, spoljnotrgovinske i drugih oblasti bitnih za rad (budžetski sistem, radni odnosi, računovodstvo, stečaj, likvidacije itd.).

HVALA VAM NA PAŽNJI!